

Huippu kulttuurissa ei taivu yhteen mittaan

27.8.2026

Urheilussa huippu hahmottuu helposti mitaleina, sijoituksina ja ennätyksinä. Niiden avulla voidaan melko yksiselitteisesti sanoa, kuka on paras ja milloin on onnistuttu. Kulttuurissa sama logiikka ei kuitenkaan toimi, vaikka sielläkin puhutaan huipuista. Yhteistä molemmille on se, että erilaisia lajeja ja kenttiä on runsaasti molemmissa.

Huippu syntyy eri tavoin kuin urheilussa

Kulttuurissa huippu on kyllä olemassa, mutta sen luonne on toisenlainen. Se ei asetu koko kentän yhteiseksi mittatikuksi samalla tavoin kuin urheilussa, vaan saa merkityksensä aina suhteessa siihen, kuka arvioi, millä perusteilla ja missä yhteydessä.

Juuri tästä syystä kulttuurin kentällä ei ole yhtä huippua eikä yhtä hetkeä, jossa voitaisiin todeta jonkun voittaneen. Sen sijaan huippu jakautuu eri taiteenaloille, yleisöille ja tunnustuksen muodoille, joista yksi tekijä voi olla kriitikoiden arvostama, toinen yleisömenestys ja kolmas institutionaalisesti palkittu. Näitä huippuja ei myöskään voi asettaa yksiselitteiseen järjestykseen, koska ne rakentuvat rinnakkaisista ja osin keskenään erilaisista arvioinnin tavoista, jotka eivät palaudu yhteiseen asteikkoon tai yhteen lopputulokseen.

Ei vain menestyksen mittaria

Siinä missä urheilussa huippu määrittyy kilpailujen ja tulosten kautta, kulttuurissa sitä muovaavat monet eri

tekijät kuten vertaisarviointi, kritiikki, instituutiot ja yleisöt. Tämän vuoksi huippu ei ole kulttuurissa pysyvä tai yksiselitteinen tila, vaan jatkuvasti neuvoteltava asema, joka voi muuttua ajan, tulkintojen ja institutionaalisten painotusten mukana.

Kulttuurissa huippu ei voi oikeuttaa koko järjestelmää palvelukseensa samalla tavoin kuin urheilussa. Urheilussa huippumenestys toimii usein perusteluna koko rakenteen olemassaololle, mutta kulttuurissa kentän arvo ja rahoitus nojaavat ennen kaikkea moninaisuuteen, ilmaisun vapauteen ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksiin. Huippu voi toki kasvaa tästä kentästä, mutta se ei ole sen ensisijainen lähtökohta eikä koko järjestelmää määrittävä perusta.

Tästä seuraa myös se, että kulttuuri vastustaa yhtä selkeää mittaria. Jos koko kenttää pyrittäisiin arvioimaan yhdellä asteikolla huomio ohjautuisi tiettyihin ilmaisumuotoihin, lyhyen aikavälin näkyvyyteen ja sellaisiin saavutuksiin, jotka ovat helposti tunnistettavia mutta eivät välttämättä kerro kulttuurin syvemmästä merkityksestä.

Kulttuurissa myös epäonnistuminen, keskeneräisyys ja ajallinen viive voivat olla osa arvon muodostumista. Teos voi osoittautua merkitykselliseksi vasta myöhemmin, eikä tällaista kehitystä voi mitata samalla tavalla kuin urheilullista suoritusta. Siksi kulttuurissa huippu ei näyttäydy lopullisena tuloksena, vaan osana jatkuvaa keskustelua, jossa arviointi, tulkinta ja uudelleentulkinta kietoutuvat toisiinsa. Näin ymmärrettynä kulttuurin huipputaso on vain yksi näkökulma muiden joukossa ja se kertoo jotakin olennaista laadusta ja tunnustuksesta, mutta ei voi yksin määrittää kulttuurin kokonaismerkitystä.

Kimmo Kulmala
SEAMK

Kirjoittaja toimi lehtorina SEAMKin urheiluliiketoiminnan tradenomikoulutuksessa ja Urheiluakatemia-vastaavana.

Artikkeli on osa sarjaa, jossa tarkastellaan urheilua, huippu-urheilua ja urheilujärjestelmää urheilupyramidi-käsitteen eri näkökulmista. Artikkelisarjassa on aiemmin julkaistu:

Urheilun pyramidi(Opens in a new window)Huippuun katsova urheilu(Opens in a new window)Huippu-urheilun vie median ja sponsoreiden huomionKulttuurin pyramidi ja sen rajat

Lisää aiheesta

Chatta, K. (2012). *Roolit jakoon: näyttelijöiden kokemuksia roolitetuksi tulemisesta.* [Opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu]. Theseus. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012091313635

Nykänen, A. (2014). *Kuuluuko taide kaikille? Tutkimus maallikkotaidepuheesta ja demokraattisen taidemaailman mahdollisuudesta*. [Pro gradu -tutkielma, Aalto-yliopisto]. https://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201412233275

Varonen, V. (2013). *Ministerin valinta – Analyysi Musiikkitalon avajaisten herättämästä kulttuurikeskustelusta.* [Pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopisto].

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84322/gradu06526.pdf;sequence=1